

Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μαδρίτη
Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Μαδρίτη, Ιανουάριος 2020

ISO 9001:2008 GEN 30 - 02

Αvda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915644668, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ	3
A.1 Περιγραφή Κλάδου - Γενικά Χαρακτηριστικά	3
A.2 Συγκριτική σπουδαιότητα του κλάδου	4
B. ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ	6
B.1 Αλλοδαποί Τουρίστες	6
B.2 Ισπανοί Τουρίστες	8
B.3 Ροές Τουριστών μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας	9
Γ. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ.....	11
Γ.1 Εισαγωγή.....	11
Γ.2 Εργασία	11
Γ.3 Επιχειρήσεις	13
Δ. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ.....	18
Δ.1 Εισαγωγή.....	18
Δ.2 Επενδύσεις Ισπανικών Ομίλων στο Εξωτερικό και στην Ελλάδα	18
E. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ.....	19
E.1 Αεροδρόμια	19
E.2 Σιδηρόδρομοι.....	19
ΣΤ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	20
ΣΤ.1 Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου	20
Ζ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.....	22
Η. ΠΗΓΕΣ-ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	24
Η.1 Πηγές.....	24
Η.2 Χρήσιμες Διευθύνσεις	24

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ

A.1 Περιγραφή Κλάδου - Γενικά Χαρακτηριστικά

Η Ισπανία αποτελεί τον δεύτερο δημοφιλέστερο προορισμό παγκοσμίως αναφορικά με τους συνολικούς τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα, μετά τη Γαλλία ενώ παράλληλα τα έσοδα από τον τουρισμό είναι τα δεύτερα μεγαλύτερα στον κόσμο, μετά τις Η.Π.Α. Το 2018, οι τουρίστες ξεπέρασαν τα 82 εκατομμύρια, το οποίο αποτέλεσε ιστορικό ρεκόρ. Συγκεκριμένα, ο τουρισμός αποτελεί τον σημαντικότερο κλάδο της ισπανικής οικονομίας, καθώς συνδράμει στο 12,3% του ΑΕΠ της. Η εξάρτηση από τον τουρισμό είναι πιο έντονη σε περιοχές όπως οι Κανάριες και οι Βαlearίδες Νήσοι, οι οποίες εξαρτώνται κυρίως από τον κλάδο. Επιπλέον, σύμφωνα με έρευνα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF), η Ισπανία είναι η ανταγωνιστικότερη χώρα στον κλάδο του τουρισμού παγκοσμίως.

Η γεωγραφία της χώρας επιτρέπει την ανάπτυξη όλων των μορφών τουρισμού, τόσο διαθέτοντας το μοντέλο «ήλιος και θάλασσα» στα νησιά και το νότο όσο και σε φυσικά τοπία και βουνά στο βόρειο τμήμα της χώρας καθώς και τα σύγχρονα στοιχεία σε Μαδρίτη και Βαρκελώνη. Επιπλέον, δεδομένης της μεγάλης και ενδιαφέρουσας ιστορίας της χώρας, οι περισσότερες τουριστικές πόλεις της, πέραν άλλων παροχών, διαθέτουν και σημαντική ιστορική αξία. Το κράτος έχει εκμεταλλευτεί στο έπακρο όλα τα ανωτέρω χαρακτηριστικά και έχει διαμορφώσει τις κατάλληλες υποδομές, όπως μουσεία, παλιές πόλεις, οργανωμένες παραλίες, διαδρομές πεζοπορίας κοκ, προκειμένου να λειτουργεί ως πόλος έλξης για τους τουρίστες. Επίσης, σημαντικές είναι και οι ανεπτυγμένες υποδομές μεταφορών της χώρας, η οποία διαθέτει το δεύτερο μεγαλύτερο δίκτυο σιδηροδρομικών γραμμών υψηλών ταχυτήτων παγκοσμίως, μετά την Κίνα. Επιπλέον, διαθέτουν και ανεπτυγμένο οδικό δίκτυο καθώς και σαράντα έξι αεροδρόμια και δύο ελικοδρόμια. (AENA, στοιχεία 2018).

Η Ισπανία προσέλκυε, σε γενικές γραμμές, τουρίστες, οι οποίοι δεν ήταν διαθέσιμοι να δαπανήσουν μεγάλα ποσά στις διακοπές τους, κάτι το οποίο η ηγεσία της χώρας προσπαθεί να αλλάξει καθώς ο μαζικός τουρισμός δείχνει να έχει φτάσει σε επίπεδα κορεσμού στην Ισπανία και να στρέφεται σε άλλους φθηνότερους προορισμούς (επανάκαμψη Τυνησίας, Τουρκίας, Αιγύπτου κοκ). Πλέον, οι τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα, ξοδεύουν περισσότερα, ενώ η πολιτεία συνεχίζει να χαράσσει αναπτυξιακή τουριστική πολιτική που στοχεύει σε τουρίστες υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

Σημαντικό πλήγμα του κλάδου ήταν η κατάρρευση της Thomas Cook, από την οποία επηρεάστηκαν σημαντικά οι τουριστικές περιοχές της Ισπανίας και ιδιαίτερα οι Κανάριες και οι Βαlearίδες Νήσοι, οι οποίες φιλοξενούν πλήθος Βρετανών τουριστών. Προκειμένου να εξομαλύνει τις αρνητικές επιδράσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας, αφού πέραν της άμεσης επιπτώσεως στα καταλύματα και τους

χώρους εστίασης, η έμμεση επίδραση είναι επίσης έντονη, λόγω της αλυσιδωτής επιρροής σε άλλους τομείς, όπως των προμηθευτών, η υπηρεσιακή ισπανική Κυβέρνηση έλαβε ήδη μέτρα. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται η ρευστότητα σε επιχειρήσεις που επλήγησαν, η εύρεση εργασίας σε απολυμένους εργαζομένους αλλά και κίνητρα σε αεροπορικές εταιρίες προκειμένου να συμπεριλάβουν περισσότερα δρομολόγια στις περιοχές, οι οποίες επηρεάστηκαν περισσότερο.

Ανταγωνίστριες χώρες αποτελούν χώρες της Μεσογείου, η επισκεψιμότητα των οποίων, σε μεγάλο βαθμό, βασίζεται στις κλιματικές συνθήκες. Ο κυριότερος λόγος ανησυχίας για την Ισπανία είναι τα μικρότερα κόστη σε σύγκριση με αυτά της Ισπανίας, γεγονός το οποίο μπορεί να απειλήσει τις αφίξεις αλλοδαπών τουριστών. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται η Αίγυπτος, η Τυνησία, το Μαρόκο, η Τουρκία αλλά και η Ελλάδα. Η ασφάλεια όμως που παρέχει η Ισπανία, ιδιαίτερα σε σύγκριση με την Αίγυπτο και την Τουρκία, είναι ένας από τους λόγους, για τους οποίους αρκετοί ταξιδιώτες παραδοσιακά επέλεγαν την Ιβηρική για τις διακοπές τους.

Σημειώνεται ωστόσο ότι, οι παραλίες της χώρας, αν και ιδιαίτερα οργανωμένες και μεγάλες, δεν ανταγωνίζονται σε κανένα βαθμό με τις ελληνικές παραλίες και ακτές, κάτι το οποίο επιβεβαιώνουν και οι λίγοι Ισπανοί οι οποίοι έχουν επισκεφτεί τη χώρα μας.

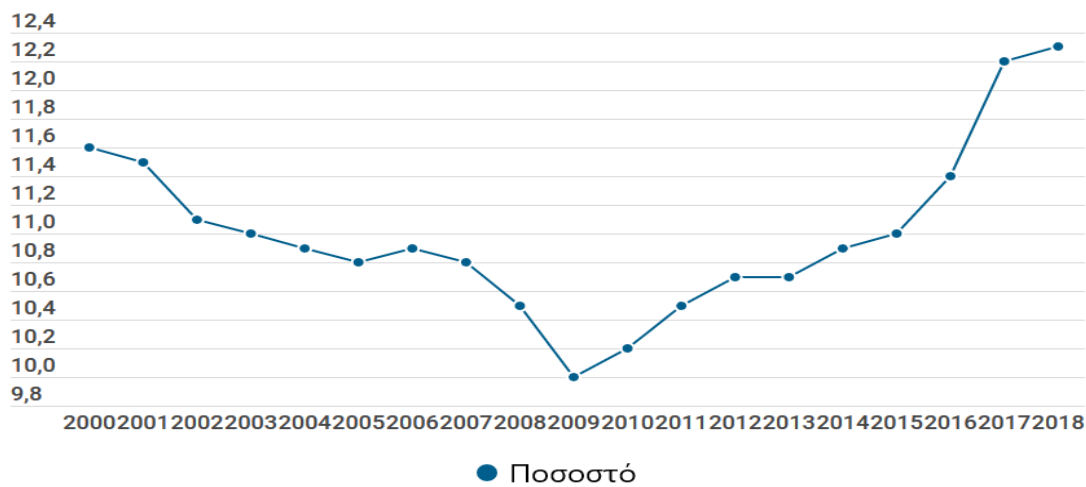
A.2 Συγκριτική σπουδαιότητα του κλάδου

Ο τουρισμός είναι ο τομέας που συνεισφέρει περισσότερο από κάθε άλλον στην Ισπανική οικονομία. Συγκεκριμένα, περισσότερο από το ένα δέκατο του ΑΕΠ της, προέρχεται από το συγκεκριμένο κλάδο. Όμοια είναι και η σημασία του για την αγορά εργασίας, καθώς απασχολούνται σε αυτόν περισσότεροι από 2,6 εκατομμύρια εργαζόμενοι.

Ιδιαίτερα για ορισμένες περιοχές και Κοινότητες της χώρας, όπως είναι η Καταλονία, οι Κανάριες και οι Βαlearίδες Νήσοι, η Μαδρίτη και η Ανδαλουσία, ο τουριστικός τομέας αποτελεί ραχοκοκαλιά της οικονομίας τους και της ευημερίας των πολιτών.

Συμβολή Τουριστικού Τομέα στο ΑΕΠ της Ισπανίας

Πηγή: HostelTur

B. ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

B.1 Αλλοδαποί Τουρίστες

Σημαντική είναι η αύξηση που παρατηρείται στους αλλοδαπούς τουρίστες στην Ισπανία τα τελευταία έτη. Μάλιστα, κάθε χρόνο, η Ισπανία κερδίζει όλο και περισσότερους τουρίστες, παρουσιάζοντας ιστορικά υψηλά. Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Αρχή (INE), τους πρώτους ένδεκα μήνες του 2019 επισκέφτηκαν τη χώρα 79.386.398 τουρίστες, το οποίο αποτέλεσε νέο ρεκόρ αφίξεων για το εν λόγω διάστημα. Στην περίπτωση που τα αποτελέσματα είναι τα αναμενόμενα, για το 2019 θα υπάρξει νέο ιστορικό ρεκόρ, ξεπερνώντας το προηγούμενο έτος, οπότε είχε φθάσει τους 82,8 εκατομμύρια.

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE), Frontur

Η μεγάλη πλειοψηφία των τουριστών (62%) προέρχονται από την Ευρώπη. Συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη πλειοψηφία είναι Βρετανοί (21,78%), ακολουθούμενοι από Γερμανούς (13,45%) και Γάλλους (13,35%). Για το λόγο αυτό, μετά την αποχώρηση του Ην. Βασιλείου από την Ε.Ε. καθώς και την κατάρρευση της βρετανικής Thomas Cook, είναι αβέβαιο σε ποιο βαθμό θα επηρεαστεί ο τουριστικός τομέας στην Ισπανία, καθώς αναμένεται να υπάρξει αισθητή μείωση στις αφίξεις Βρετανών. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία ενδεκάμηνου που είναι διαθέσιμα, καθώς μετά την κατάρρευση της εταιρίας κολοσσού, οι Βρετανοί, καθώς και οι Γερμανοί, οι οποίοι ταξίδεψαν στην Ισπανία μειώθηκαν. Παρόλα αυτά, οι συνολικές αφίξεις σημείωσαν άνοδο κατά 1,2% σε σύγκριση με το 2018 και έφθασαν τους 79,4 εκ. τουρίστες, οι οποίοι απέφεραν στην Ισπανία 87,26 δις ευρώ.

ΧΩΡΑ	ΑΦΙΞΕΙΣ	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Μ. Βρετανία	17.287.571	21,78%
Γερμανία	10.679.340	13,45%
Γαλλία	10.599.892	13,35%
Υπόλοιπο Ευρώπης	6.068.325	7,64%
Υπόλοιπος Κόσμος	5.288.649	6,66%
Σκανδιναβικές Χώρες	5.182.627	6,53%
Ιταλία	4.236.693	5,34%
Υπόλοιπο Αμερικής	3.546.664	4,47%
Κάτω Χώρες	3.537.483	4,46%
Η.Π.Α.	3.157.679	3,98%
Βέλγιο	2.409.295	3,03%
Πορτογαλία	2.304.109	2,90%
Ιρλανδία	2.092.652	2,64%
Σουηδία	1.735.526	2,19%
Ρωσία	1.259.893	1,59%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

Οι περισσότεροι, μεταξύ αυτών, πραγματοποίησαν στην Ισπανία τουλάχιστον τέσσερεις διανυκτερεύσεις, με την πλειοψηφία όμως να διανυκτερεύει για λιγότερες από οκτώ νύχτες. Μεγάλη αύξηση σε σύγκριση με το 2018 παρατηρήθηκε στους τουρίστες που έμειναν για δύο ή τρία βράδια, ενώ σημαντική μείωση σημειώθηκε σε αυτούς που έμειναν μόλις για ένα βράδυ. Οι αλλοδαποί που επισκέφτηκαν την χώρα αυθημερόν, ξεπέρασαν τα 39,3 εκατομμύρια, δεδομένου ότι τα αεροδρόμια της χώρας λειτουργούν ως γέφυρες για τις χώρες της Λατινικής και Κεντρικής Αμερικής.

Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών σύμφωνα με Διανυκτερεύσεις (Ιανουάριος – Νοέμβριος 2019)

	Αφίξεις	Ετήσια Μεταβολή
ΣΥΝΟΛΟ	118.710.474	1,27
Χωρίς Διανυκτέρευση	39.324.075	1,43
1 Διανυκτέρευση	3.933.964	-4,89
2 με 3 Διανυκτερεύσεις	14.498.235	6,74
4 με 7 Διανυκτερεύσεις	37.712.126	2,33
8 με 15 Διανυκτερεύσεις	18.181.434	-3,04
Περισσότερες από 15 Διανυκτερεύσεις	5.060.639	-1,34

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

Οι αλλοδαποί τουρίστες υπολογίζεται ότι δαπανούν περισσότερο από 89 δις ευρώ, συνεπώς η ατομική δαπάνη ξεπερνάει τα 1.000 ευρώ ενώ η μέση ατομική ημερήσια δαπάνη είναι λίγο μικρότερη από 150 ευρώ. Από τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής

Αρχής της Ισπανίας (INE), φαίνεται ότι οι Αμερικανοί τουρίστες, πέραν των Η.Π.Α., είναι αυτοί οι οποίοι ξοδεύουν το μεγαλύτερο ποσό στις διακοπές τους. Η μέση συνολική δαπάνη αυτών είναι λίγο μεγαλύτερη από τα 2.000 ευρώ.

Στο σύνολο της Ισπανίας καθώς και στην πλειοψηφία των Κοινοτήτων, η άφιξη των τουριστών αυξάνεται σημαντικά κατά τους θερινούς μήνες. Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης των 29 σημαντικότερων εταιριών τουρισμού της Ισπανίας Exceltur, η πληρότητα των ξενοδοχείων τον Αύγουστο είναι 3,2 φορές υψηλότερη από την αντίστοιχη του Ιανουαρίου, οπότε η άφιξη τουριστών είναι η μικρότερη.

Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι εμφανίζονται διαφορές σε ορισμένες Κοινότητες. Επομένως, στην Κοινότητα των Κανάριων Νήσων δεδομένου του σταθερού καλού και ήπιου κλίματος, η άφιξη τουριστών είναι σχεδόν σταθερή κατά τη διάρκεια όλων των εποχών. Αντίθετα, το φαινόμενο της καλοκαιρινής περιόδου είναι ιδιαίτερα έντονο στις Βαλεαρίδες Νήσους, όπου η πληρότητα των ξενοδοχείων μεταξύ Ιουνίου και Αυγούστου είναι 50 φορές υψηλότερη από ότι τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ (Ιανουάριος – Νοέμβριος 2019)

	Σύνολο Αφίξεων	Ετήσια Μεταβολή
ΣΥΝΟΛΟ	79.386.398	1,19
Αεροδρόμιο	65.191.036	1,97
Αυτοκινητόδρομος	12.026.213	-1,85
Λιμάνι	1.836.398	-5,89
Τρένο	332.750	4,00

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

Όπως είναι αναμενόμενο, η μεγάλη πλειοψηφία (82%) φθάνει στην Ισπανία μέσω αεροπλάνου ενώ μικρότερο ποσοστό παρατηρείται από αφίξεις μέσω των εθνικών αυτοκινητόδρομων.

Τέλος, μείωση παρατηρείται στους τουρίστες που καταφθάνουν στη χώρα, έχοντας κλείσει κάποιο πακέτο τουριστικού γραφείου. Συγκεκριμένα, για τους πρώτους ένδεκα μήνες του 2019, μόλις το 28,14% ταξίδεψαν στη χώρα μέσω κάποιου πρακτορείου, με τον αριθμό των τουριστών να μειώνεται κατά 4% σε σύγκριση με το 2018.

B.2 Ισπανοί Τουρίστες

Οι Ισπανοί σε γενικές γραμμές δύσκολα αφήνουν τη χώρα τους για να ταξιδέψουν σε άλλες. Στην περίπτωση που επιλέξουν κάποιον προορισμό εκτός Ισπανίας, συνήθως θα αφορά τα γειτονικά κράτη, όπως η Πορτογαλία, η Γαλλία και το Μαρόκο ενώ οι πιο «πολυηροί» επισκέπτονται την Κεντρική και Λατινική Αμερική. Ο μέσος Ισπανός επιλέγει να περάσει την περίοδο των διακοπών του εντός Ισπανίας,

ανάλογα πάντα με την περίοδο του έτους, καθώς και άλλους παράγοντες, όπως η εντοπιότητα κοκε.

Συγκεκριμένα, τα τελευταία έτη παρατηρείται μικρή αύξηση του ποσοστού των ταξιδιών που πραγματοποιούν οι Ισπανοί σε άλλες χώρες. Το τρίτο τρίμηνο του 2019, το ποσοστό αυτό έφθασε σε ιστορικά υψηλά, καθώς το 11,9% των μετακινήσεων των Ισπανών ήταν σε χώρες εκτός της Ισπανίας. Παρόλα αυτά, η μέση δαπάνη των Ισπανών στο εξωτερικό μειώθηκε το 2019 κατά 5% και έφθασε τα 784 ευρώ (στοιχεία εννεάμηνου).

Στο εσωτερικό της χώρας, το οποίο προτιμάται κατά το ήμισυ από τους ντόπιους, η Ανδαλουσία είναι ο δημοφιλέστερος προορισμός καθώς στην συγκεκριμένη Κοινότητα πραγματοποιείται, περί το 16% του συνόλου των μετακινήσεων εντός της χώρας, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Για τις υπόλοιπες Κοινότητες η τάση αλλάζει ανάλογα τη περίοδο, με τις Κοινότητες των Βαλένθια, Καταλονίας, Μαδρίτης και Καστίλλη και Λεόν να είναι οι σημαντικότερες. Πέραν της καλοκαιρινής περιόδου, οπότε τη δεύτερη θέση καταλαμβάνει η Κοινότητα της Βαλένθια, τις υπόλοιπες περιόδους η Καταλονία είναι η Κοινότητα την οποία επισκέπτονται περισσότερο οι Ισπανοί. Αντίθετα, η Κοινότητα της Μαδρίτης «αδειάζει» από Ισπανούς τουρίστες το καλοκαίρι αλλά έχει μεγαλύτερη κινητικότητα κατά τη χειμερινή περίοδο. Η Καστίλλη και Λεόν βρίσκεται σταθερά στις πρώτες θέσεις της προτίμησης των Ισπανών, καθώς το 9% αυτών πραγματοποιούν τις διακοπές τους στην Κοινότητα αυτή.

Κατά τη διάρκεια ορισμένων περιόδων, όπως την αντίστοιχη Μεγάλη Εβδομάδα των Καθολικών, πολλοί είναι οι Ισπανοί οι οποίοι μετακινούνται σε συγκεκριμένες περιοχές, προκειμένου να παρακολουθήσουν τις διάφορες τελετές και δεξιώσεις, όπως στη Σεβίλλη και στο Βαγιαδολίδ. Αξίζει επίσης να τονιστεί ότι οι Ισπανοί εκμεταλλεύονται τις αργίες, προκειμένου να αποδράσουν από τις μεγάλες πόλεις. Χαρακτηριστικές είναι οι έξοδοι από τις μεγάλες πόλεις σε περίπτωση που η αργία είναι, όπως λέγεται στην Ισπανία, «γέφυρα» (puente) δηλαδή εάν η αργία αυτή συμπίπτει με Δευτέρα ή Παρασκευή. Παράλληλα, ακόμη και εάν η αργία συμπίπτει με Τρίτη ή Τετάρτη, πολλοί Ισπανοί θα το εκμεταλλευτούν προκειμένου να ταξιδέψουν για τέσσερις μέρες.

B.3 Ροές Τουριστών μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας

Οι αφίξεις των Ισπανών τουριστών στην Ελλάδα αποτελούν μικρό ποσοστό και συγκεκριμένα το 0,68% του συνόλου των αφίξεων και το 1,05% των αφίξεων Ευρωπαίων τουριστών για το 2018. Παρόλα αυτά, για την ίδια χρονιά, η Ελλάδα δέχτηκε συνολικά 225,7 χιλιάδες Ισπανούς τουρίστες, 37,6% περισσότερους από ότι το 2017, το οποίο αποτελεί τη μεγαλύτερη άφιξη τουριστών από τη χώρα της Ιβηρικής των τελευταίων ετών.

Όσον αφορά τις εισπράξεις της Ελλάδας από τους Ισπανούς τουρίστες, οι οποίες ανήλθαν στα 123 εκ. ευρώ για το 2018, το οποίο ποσό, αποτελεί αύξηση κατά 40,1%

σε σχέση με το 2017, αλλά σε σχέση με το 2016, οι εισπράξεις ήταν κατά 6 εκ. ευρώ λιγότερες, παρά το γεγονός ότι οι αφίξεις τη χρονιά εκείνη ήταν περισσότερες.

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
						I	II	III
Αφίξεις στην Ελλάδα από Ισπανία	136.230	93.623	203.290	163.989	225.719	21.205	48.226	97.464
Ποσοστό στο σύνολο των αφίξεων	0,60%	0,40%	0,70%	0,50%	0,68%			
Μεταβολή	48,10%	-31,30%	117,10%	-19,30%	37,60%	24,26%	-1,37%	-24,83%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Αντίστοιχα, οι ταξιδιωτικές ροές προς την Ισπανία είναι μικρές συγκριτικά με το σύνολο. Παρόλα αυτά, τα τελευταία χρόνια αυτές έχουν αυξηθεί σημαντικά, ενώ από τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2019, η ίδια τάση φαίνεται να συνεχίζεται.

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
						I	II	III
Αφίξεις στην Ισπανία από Ελλάδα	93.721	94.518	121.451	108.736	120.233	30.631	65.947	38.673
Ετήσια Μεταβολή	42,49%	0,84%	22,18%	-11,69%	9,56%	71,53%	57,81%	-5,90%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Γ. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Γ.1 Εισαγωγή

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο τουρισμός αποτελεί το σημαντικότερο και επικερδέστερο κλάδο της οικονομίας της Ισπανίας. Υπολογίζεται ότι τα έσοδα από τον τουρισμό αφορούν το 12% του ΑΕΠ της χώρας, το οποίο είναι και το υψηλότερο ποσοστό παγκοσμίως. Γίνεται, επομένως, αμέσως αντιληπτό ότι το εισόδημα εκατομμυρίων ατόμων και οικογενειών εξαρτάται αποκλειστικά από την τουριστική κίνηση, ιδίως στις τουριστικές περιοχές της χώρας.

Κατά την καλοκαιρινή περίοδο, η ανεργία στην Ισπανία μειώνεται σημαντικά, για να αυξηθεί εκ νέου από τον Σεπτέμβριο. Αυτό οφείλεται στο σύνολο των εποχιακών θέσεων που δημιουργούνται, προκειμένου να καλύψουν την αυξημένη κίνηση κατά τη διάρκεια της υψηλής επισκεψιμότητας. Για το 2019, ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων στον συγκεκριμένο κλάδο ξεπέρασε τα 2,5 εκατομμύρια, αντιπροσωπεύοντας το 13,3% του συνόλου των εργαζομένων.

Πέραν όμως της άμεσης επίδρασης, η οποία είναι η εγχώρια κατανάλωση τοπικών προϊόντων, η Ισπανία εκμεταλλεύεται και την έμμεση επίπτωση που προσφέρεται από την άφιξη αλλοδαπών στη χώρα, η οποία είναι η διαφήμιση των εθνικών προϊόντων. Δεδομένης της καλής ποιότητας καθώς και της αποκλειστικότητας ορισμένων προϊόντων στην Ισπανία, όπως το χοιρομέρι (jamón), πολλοί είναι οι τουρίστες, οι οποίοι αναζητούν συγκεκριμένα προϊόντα στη χώρα διαμονής τους. Με αυτόν τον τρόπο, αυξάνεται η δημοτικότητα των ισπανικών προϊόντων στο εξωτερικό, γεγονός το οποίο έχει θετικό αντίκτυπο στις εξαγωγές της χώρας.

Γ.2 Εργασία

Οίκοθεν νοείται ότι ο τουρισμός ευθύνεται για την απασχόληση μεγάλου μέρους του πληθυσμού, ενώ σε τουριστικές περιοχές, τα νοικοκυριά στηρίζονται κυρίως στον κλάδο αυτό. Συγκεκριμένα, το 13,3% των εργαζομένων όλης της Ισπανίας απασχολούνται εξαιτίας του τουρισμού, με το ποσοστό αυτό να είναι 29,9% και 27,8% στις Κανάριες και τις Βαlearίδες Νήσους αντίστοιχα. Η επίδραση της εποχικής απασχόλησης είναι σημαντική μεν, ωστόσο όχι όσο μεγάλη είναι η επίδραση στην πληρότητα των ξενοδοχείων. Συγκεκριμένα, κατά τη περίοδο του καλοκαιριού απασχολούνται περίπου 1,8 φορές περισσότεροι από ότι το χειμώνα. Κατά τον Ιούλιο του 2019, σύμφωνα με τα στοιχεία του ισπανικού Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, απασχολήθηκαν στον τουριστικό τομέα 2,61 εκατομμύρια εργαζόμενοι.

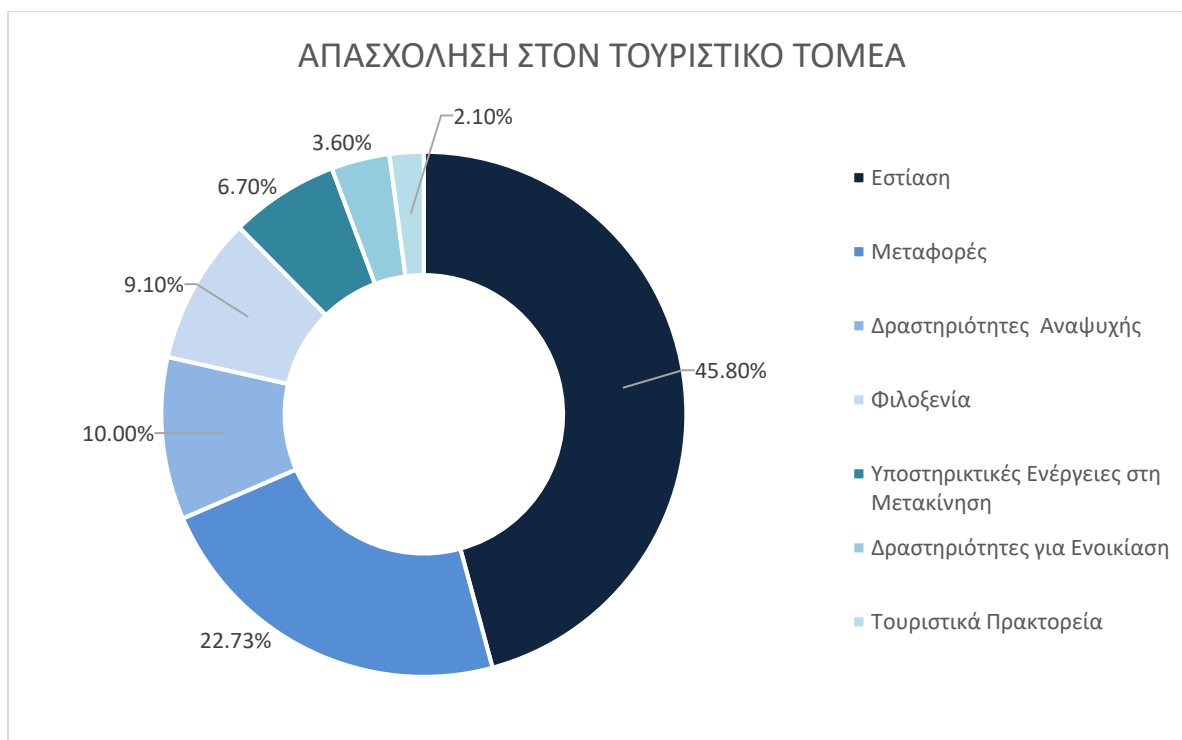
Εργαζόμενοι ανά Κλάδο (2018)

	ΣΥΝΟΛΟ	Υπηρεσίες Φιλοξενίας	Υπηρεσίες Εστίασης	Ταξιδιωτικά Πρακτορεία
Σύνολο	1.678.941	323.761	1.292.280	62.900
Ανδαλουσία	278.891	50.234	220.419	8.238
Αραγόν	39.642	6.159	32.382	1.101
Αστούριας	33.697	4.376	28.584	737
Βαλεαρίδες Νήσοι	109.844	50.590	52.569	6.685
Κανάριες Νήσοι	149.744	68.118	76.313	5.313
Καντάμπρια	20.761	4.332	16.025	404
Καστίλλη Λα Μάντσα	47.242	5.418	40.839	985
Καστίλλη και Λεόν	73.810	11.338	60.939	1.533
Καταλονία	279.235	50.530	216.367	12.338
Κοινότητα Βαλένθιας	176.779	25.007	147.708	4.064
Εξτρεμαδούρα	25.715	3.612	21.659	444
Γαλικία	79.258	9.870	67.407	1.981
Κοινότητα Μαδρίτης	225.149	21.063	188.640	15.446
Μούρθια	41.018	2.902	37.348	768
Ναβάρρα	18.161	2.849	14.936	376
Χώρα των Βάσκων	66.279	5.777	58.391	2.111
Λα Ριόχα	9.975	1.211	8.571	193
Θέουτα και Μελίγια	3.737	373	3.184	180

Πηγή: Οργανισμός Τουρισμού Ισπανίας (TourSpain)

Εκτιμάται ότι για κάθε 100 θέσεις εργασίας που σχετίζονται άμεσα με τον τουριστικό τομέα, δημιουργούνται 69 θέσεις εργασίας σε άλλους τομείς της οικονομίας.

Περίπου το ήμισυ των εργαζομένων (45,8%) στον κλάδο του τουρισμού, απασχολούνται στο χώρο της εστίασης, αποδεικνύοντας τη σημασία του εν λόγω κλάδου για την στήριξη της οικονομίας της χώρας. Το 22,7% δραστηριοποιείται στις μετακινήσεις (η μεγάλη πλειοψηφία στις επίγειες) ενώ στις υπηρεσίες φιλοξενίας απασχολείται το 9,1%.

Πηγή: *Exceltur (Estudio sobre el Empleo en el Sector Turístico Español)*

Γ.3 Επιχειρήσεις

Όπως στο σύνολο της ισπανικής οικονομίας, έτσι και στον τουριστικό κλάδο, η μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων έχει προσωπικό μικρότερο των δέκα ατόμων. Συγκεκριμένα, το ποσοστό αυτών των επιχειρήσεων στον κλάδο ανέρχεται στο 92,2%, όμοιο με αυτό της ισπανικής οικονομίας. Η τάση αυτή παρατηρείται ακόμη εντονότερα στο χώρο της εστίασης, καθώς το 95% των επιχειρήσεων χαρακτηρίζεται ως μικρή. Παρόλα αυτά, στον κλάδο της φιλοξενίας, το 21% των επιχειρήσεων απασχολεί περισσότερα από δέκα άτομα ενώ το ποσοστό αυτό αυξάνεται σημαντικά στις επιχειρήσεις εναέριων μεταφορών (47%).

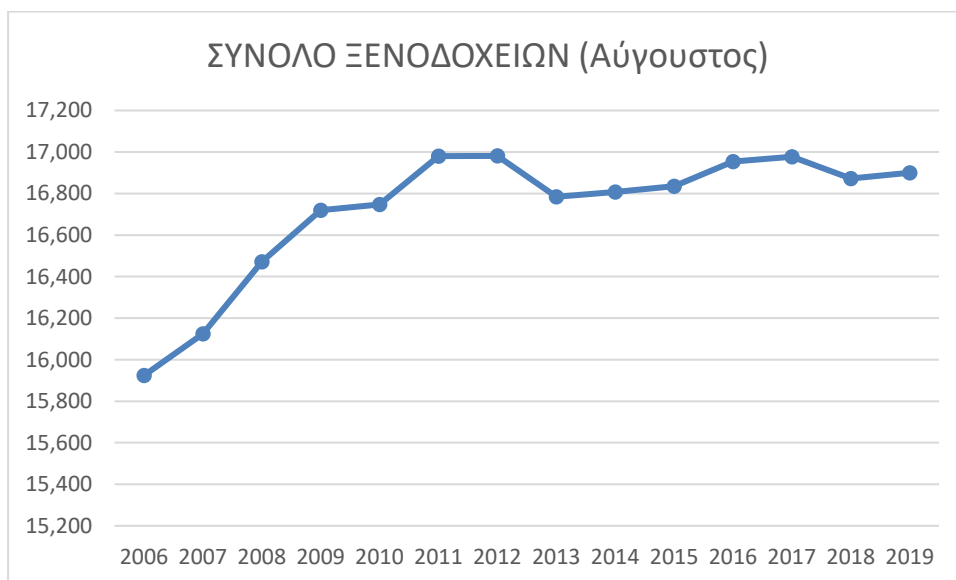
Ξενοδοχεία

Το σύνολο των ξενοδοχείων που λειτουργούν στη χώρα αυξομειώνεται ανάλογα την περίοδο, αλλά ο μέγιστος αριθμός αυτών είναι κατά τη διάρκεια του Αυγούστου. Το 2019, τον μήνα Αύγουστο, λειτούργησαν συνολικά 16.900 ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ (Αύγουστος 2019)
5 Χρυσών Αστεριών	343
4 Χρυσών Αστεριών	2.718
3 Χρυσών Αστεριών	2.996
2 Χρυσών Αστεριών	2.191
1 Χρυσού Αστεριού	1.405
3 ή 2 Ασημένιων Αστεριών	3.283
1 Ασημένιου Αστεριού	3.964
ΣΥΝΟΛΟ	16.900

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

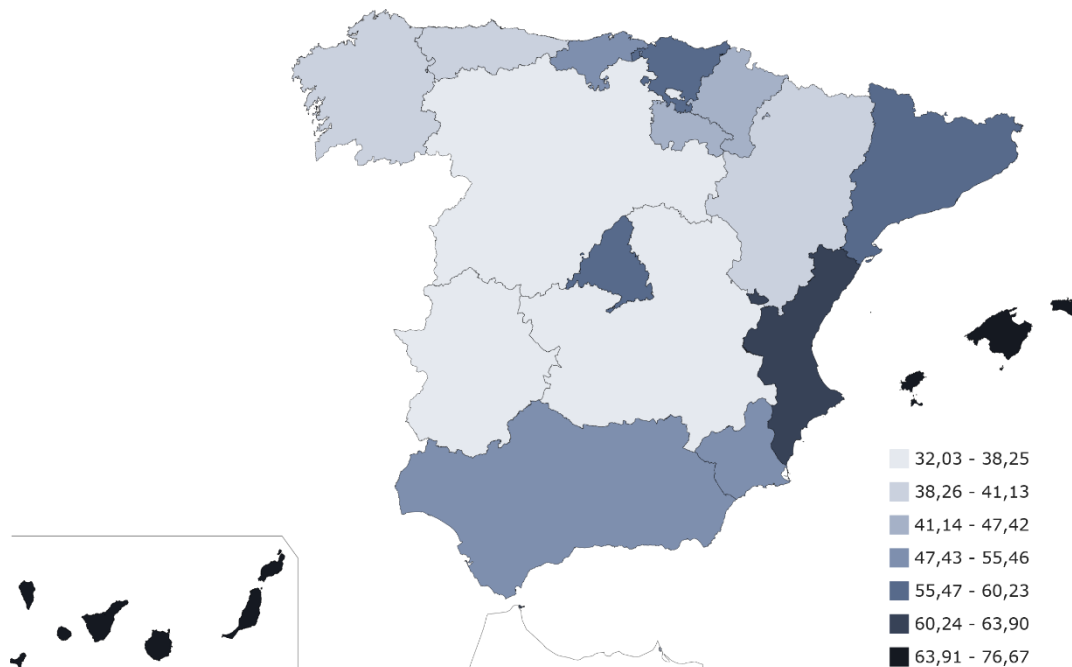

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

Όπως φαίνεται και από το παραπάνω διάγραμμα, από το 2008 και έκτοτε, η λειτουργία των ξενοδοχείων φαίνεται να είναι, περίπου, στα ίδια επίπεδα, με την τάση να πλησιάζει τη λειτουργία 17.000 ξενοδοχείων, χωρίς όμως να έχει σημειωθεί ο εν λόγω αριθμός έως και σήμερα.

Πληρότητα Ξενοδοχειακών (Δωμάτια) (έτος 2018)

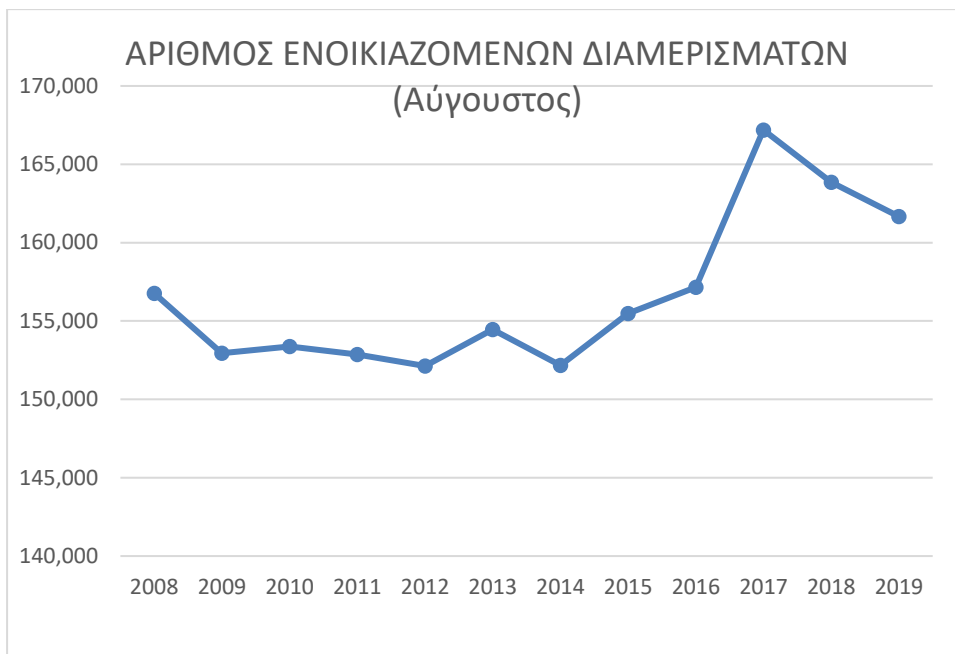

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η πληρότητα των ξενοδοχειακών δωματίων. Στην ανωτέρω εικόνα φαίνεται η μέση πληρότητα κάθε μήνα, για κάθε Κοινότητα της Ισπανίας. Χαρακτηριστική βεβαίως είναι η υψηλή μέση πληρότητα στα νότια, τα Νησιά καθώς και σε Μαδρίτη και Χώρα των Βάσκων. Εάν όμως συγκρίνουμε την πληρότητα των ξενοδοχείων κατά περιόδους, θα παρατηρήσουμε ότι η Μαδρίτη έχει πολλή μεγάλη πληρότητα κατά τους χειμερινούς μήνες και πολλή μικρή κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Επιπλέον, μεγάλη πληρότητα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους παρουσιάζουν τα νησιά, η Κοινότητα της Βαλένθια και η Καταλονία.

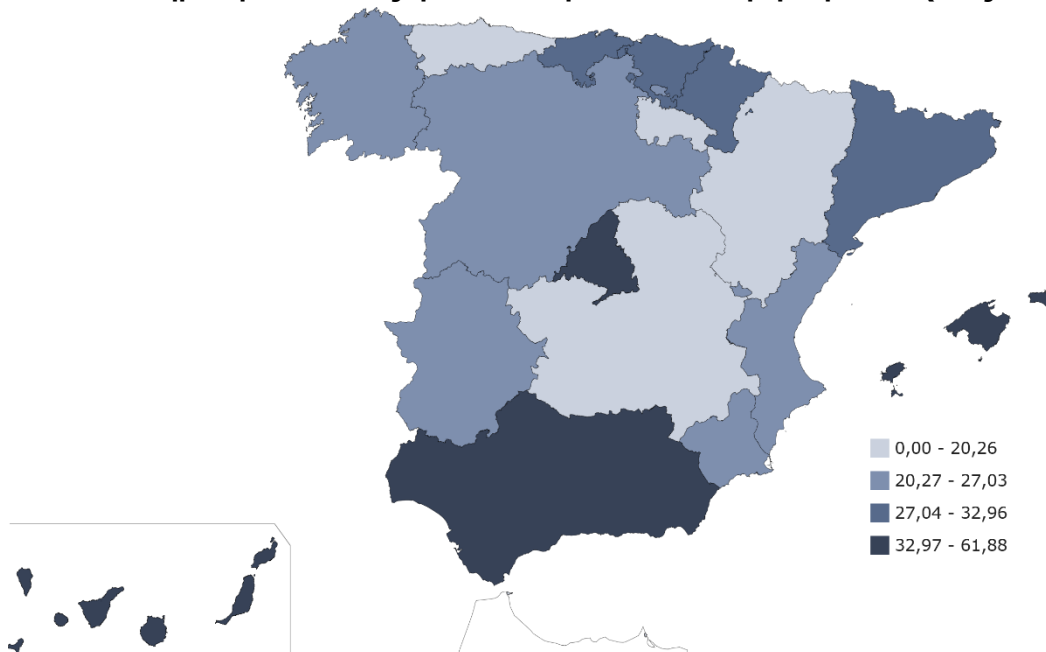
Ενοικιαζόμενα Διαμερίσματα

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

Ο αριθμός των ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων αυξήθηκε σημαντικά μετά το 2014, φθάνοντας ιστορικά υψηλά το 2017.

Πληρότητα Ενοικιαζόμενων Τουριστικών Διαμερισμάτων (έτος 2018)

Πηγή: Εθνική Στατιστική Αρχή (INE)

Η πλειοψηφία των ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων βρίσκεται στις νότιες Κοινότητες της Ισπανίας και στα νησιά. Η μεγαλύτερη πληρότητα παρατηρείται στην Ανδαλουσία, τα νησιά καθώς και στη Μαδρίτη, η οποία διατηρείται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Κατά την περίοδο του καλοκαιριού, πιθανόν εξαιτίας της μεγάλης προσφοράς ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων, στις νότιες Κοινότητες της Ισπανίας, παρατηρείται μικρή πληρότητα.

Δ. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Δ.1 Εισαγωγή

Αδιαμφισβήτητα, η υψηλή σπουδαιότητα του κλάδου δεν έχει αφήσει αδιάφορους τους επενδυτές από όλο το κόσμο. Οι επενδύσεις μάλιστα είναι και αυτές που ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για τη θετική πορεία των αφίξεων, καθώς με αυτές βελτιώνεται και αναπτύσσεται όλο το φάσμα του κλάδου τόσο άμεσα όσο και έμμεσα.

Συγκεκριμένα, μεταξύ 2014 και 2018 έχουν επενδυθεί περί τα 13,67 δις ευρώ στον τουριστικό κλάδο στην Ισπανία ήτοι, κατά μέσο όρο, 2,73 δις ευρώ κάθε έτος. Επίσης, το 64% των επενδύσεων αυτών προέρχεται από ξένα κεφάλαια, ενώ αποδέκτες των επενδύσεων είναι κυρίως μεγάλα ξενοδοχεία στα αστικά κέντρα της χώρας. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών και Τουρισμού, οι επενδύσεις στην Ισπανία στον συγκεκριμένο τομέα θα ξεπεράσουν τα 3 δις ευρώ σε όλους τους τομείς, από τη διαμονή έως και τις αερομεταφορές.

Παράλληλα, πολλές από τις μεγαλύτερες εταιρίες τουρισμού παγκοσμίως είναι ισπανικές. Ο εθνικός αερομεταφορέας είναι η εταιρία Iberia, η οποία έχει τη βάση της στη Μαδρίτη και πετάει σε περίπου 120 προορισμούς σε 45 χώρες του κόσμου. Επιπλέον, αποτελεί μέλος του ομίλου IAG, όπως επίσης δύο ακόμα ισπανικές αεροπορικές, η Vueling και η Air Europa.

Η πιο μεγάλη ισπανική εταιρία του κλάδου είναι η Amadeus, η οποία δραστηριοποιείται στην τεχνολογία του τουρισμού.

Δ.2 Επενδύσεις Ισπανικών Ομίλων στο Εξωτερικό και στην Ελλάδα

Οι ισπανικοί όμιλοι στο τομέα του τουρισμού αποτελούν από τους μεγαλύτερους του κλάδου παγκοσμίως. Συγκεκριμένα, υπολογίζεται ότι το 75% των εσόδων τους προέρχεται από τη δραστηριοποίησή τους στο εξωτερικό και όχι από την Ισπανία.

Επενδύσεις στην Ελλάδα

Στη χώρα μας έχουν παρουσία μεγάλοι ισπανικοί όμιλοι. Συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη ισπανική εταιρία τουρισμού, η Amadeus, εκπαιδεύει εργαζομένους του κλάδου στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Επίσης, ο όμιλος Barceló (Barceló Hotel Group) διαθέτει το συγκρότημα πέντε αστέρων Barceló Hydra Beach Resort στη **Θερμησία**. Ξενοδοχειακές μονάδες διαθέτει ο όμιλος Iberostar και συγκεκριμένα τις Iberostar Creta Marine και Iberostar Creta Panorama & Mare στην Κρήτη. Τέλος, το ξενοδοχείο πέντε αστέρων Melia Athens, ανήκει στην ισπανική εταιρία Melia.

E. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

E.1 Αεροδρόμια

Στην Ισπανία λειτουργούν σαράντα έξι αεροδρόμια, τα οποία διαχειρίζεται αποκλειστικά η δημόσια εταιρία Aena. Η πρωτεύουσα της Μαδρίτης διατηρεί ένα αεροδρόμιο, το Adolfo Suárez Madrid-Barajas, το οποίο είναι και το πιο πολυσύχναστο της Ισπανίας με τους ταξιδιώτες να ξεπερνούν τα 57,8 εκατομμύρια ετησίως. Η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ισπανίας, η Βαρκελώνη, διατηρεί επίσης ένα αεροδρόμιο με την ονομασία Barcelona-El Prat και μέσω αυτού ταξιδεύουν ετησίως 50,17 εκατομμύρια. Το 75% των αεροπορικών μετακινήσεων όλης της Ισπανίας πραγματοποιείται από τα επτά μεγαλύτερα αεροδρόμια της χώρας.

Σημειώνεται ότι όλα τα νησιά των Κανάριων Νήσων, τα οποία είναι απομακρυσμένα από την υπόλοιπη Ισπανία, διαθέτουν αεροδρόμιο, ενώ στο μεγαλύτερο, το Γκραν Κανάρια, υπάρχουν δύο.

Το αεροδρόμιο της Μαδρίτης, το οποίο αποτελεί και τη βάση της Iberia είναι κόμβος, ειδικά για πτήσεις μεταξύ της Ευρώπης και της Κεντρικής και της Λατινικής Αμερικής.

E.2 Σιδηρόδρομοι

Η Ισπανία διαθέτει το μεγαλύτερο σιδηροδρομικό δίκτυο υψηλών ταχυτήτων στην Ευρώπη και το δεύτερο μεγαλύτερο στον κόσμο, μετά την Κίνα. Συγκεκριμένα αντιπροσωπεύει 3.152 χλμ. από τα 12.443 χλμ. του συνόλου των σιδηροδρόμων. Οι Ισπανοί χρησιμοποιούν τα τρένα κυρίως για τις μεταφορές τους σε μακρινές διαδρομές εντός της Ισπανίας.

Από τις 6 Απριλίου τ.έ. θα λειτουργήσει και η γραμμή AVLO, η οποία θα είναι ταχεία χαμηλού κόστους. Συγκεκριμένα, τα εισιτήρια μεταξύ Μαδρίτης και Βαρκελώνης θα ξεκινούν από τα 10 ευρώ και θα αυξάνονται ανάλογα με τη ζήτηση.

ΣΤ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΣΤ.1 Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου

- 1) **Νόμος 22/1988** αναφορικά με τις ακτές.

Ο εν λόγω νόμος, όπως ισχύει μετά την τελευταία τροποποίηση του στις 11/12/2015, ορίζει το δίκαιο που διέπει την ακτογραμμή της Ισπανίας. Σκοπός του, από την στιγμή της ψήφισής του, είναι ο καθορισμός, η προστασία, η χρήση και εποπτεία του θαλάσσιου-χερσαίου δημόσιου τομέα και πιο συγκεκριμένα των θαλάσσιων ακτών.

- 2) **Νόμος 21/1992** αναφορικά με την βιομηχανία τουρισμού.

Η ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση, σε συνέχεια και της πρόσφατης τροποποίησης στις 08/12/2018, έχει ως στόχο την εγκαθίδρυση των βασικών κανόνων που διέπουν τον καθορισμό των βιομηχανικών δραστηριοτήτων των δημόσιων διοικητικών αρχών στον τομέα του τουρισμού, την οριοθέτηση των τρόπων και των διαδικασιών για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας των ανωτέρω αρχών σε ζητήματα της βιομηχανίας και τέλος, τον ορισμό δράσης της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με τον τομέα αυτό.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα άρθρα 1 και 2 του νομοθετήματος, σκοπός του είναι να επιτύχει:

- i) Την εξασφαλισμένη και εγγυημένη ελευθερία άσκησης της βιομηχανικής επιχειρηματικότητας.
- ii) Τον εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη της βιομηχανίας του τουρισμού και της τεχνολογίας, την εφευρετικότητα καθώς επίσης και την αύξηση του ανταγωνισμού.
- iii) Την ασφάλεια και την ποιότητα της βιομηχανίας του τουρισμού.
- iv) Την υπευθυνότητα της εν λόγω βιομηχανίας.

Επιπροσθέτως, γίνεται ειδική αναφορά σε ξεχωριστό εδάφιο του νόμου 21/1992 στον συνδυασμό της επιτυχούς άσκησης της βιομηχανικής δραστηριότητας και την προστασία του περιβάλλοντος ως ουσιαδές στόχο του εν λόγω νομοθετήματος.

- 3) **Νόμος 29/1994**, αναφορικά με τις αστικές μισθώσεις.

Μετά την πρόσφατη τροποποίησή του, δημοσιευτέα στις 05/03/2019, ο παρών νόμος εγκαθιδρύει το νομικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στις αστικές μισθώσεις κατοικιών, που προορίζονται για οίκηση ή και για διαφορετικές χρήσεις.

- 4) **Νόμος 17/2009**, αναφορικά με την ελεύθερη πρόσβαση στην τουριστική δραστηριότητα και την άσκησης της.

Το νομοθέτημα για την άσκηση της τουριστικής επιχειρηματικότητας, όπως τελευταία τροποποιήθηκε στις 10/12/2013, έχει ως αντικείμενο την οριοθέτηση των γενικών όρων που είναι αναγκαίοι για να διευκολυνθεί η ελεύθερη εγκατάσταση των

παρόχων και η ελεύθερη παροχή των τουριστικών υπηρεσιών. Επιπλέον, επιδιωκόμενος σκοπός είναι η απλοποίηση των διαδικασιών και η προώθηση, την ίδια στιγμή, ενός υψηλού επιπέδου ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες, καθώς επίσης και να αποφευχθεί η επιβολή περιορισμών στη λειτουργία της αγοράς των υπηρεσιών, που σύμφωνα με όσα ισχύουν στον εν λόγω νόμο, δεν θα ήταν δικαιολογημένες ή σύμφωνα με την αρχή της αναλογίας.

5) **Νόμος 20/2013**, αναφορικά με την εξασφάλιση της ενότητας της αγοράς.

Το πρώτο άρθρο του ανωτέρω νόμου, όπως δημοσιεύθηκε στην τελευταία έκδοση του στις 24/10/2017, έχει ως στόχο να καθορίσει τις αναγκαίες διατάξεις ώστε να καταστήσει ισχυρή την αρχή της ενότητας της αγοράς εντός του εθνικού χώρου. Συγκεκριμένα, έχει την αποστολή να εγγυηθεί την ακεραιότητα της οικονομικής τάξης καθώς επίσης να διευκολύνει την εκμετάλλευση των οικονομικών κλίμακας και του εύρους της αγοράς, μέσω της ελεύθερης πρόσβασης σε αυτήν, την άσκηση και την επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε όλη την εθνική έκταση. Παράλληλα, ο παρών νόμος οφείλει να εγγυηθεί την επαρκή παρακολούθηση της αγοράς, σύμφωνα όμως πάντα με τις συνταγματικές αρχές.

Εν συνεχεία, στο δεύτερο άρθρο του νομοθετήματος τονίζεται η αναγκαιότητα για ελεύθερη κυκλοφορία και εγκατάσταση των οικονομικών φορέων για ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών σε όλο τον ισπανικό χώρο ώστε να εξασφαλισθεί η ενότητα της αγοράς. Εν κατακλείδι, καμία αρχή δεν δύναται να εμποδίσει άμεσα ή έμμεσα την ελεύθερη αυτή κυκλοφορία και την ισότητα στους βασικούς όρους άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας στον τουριστικό τομέα.

Ζ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ο τουρισμός ευθύνεται για τη δημιουργία χιλιάδων θέσεων εργασίας, τόσο στην ισπανική όσο και στην παγκόσμια αγορά. Ακόμη και σήμερα, ωστόσο, μεταξύ της παρεχόμενης εκπαίδευσης και των απαιτούμενων ικανοτήτων, το χάσμα είναι ευρύ. Προκειμένου η οικονομία να επωφεληθεί στο μέγιστο βαθμό από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, είναι αναγκαίες οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και κατάρτιση γύρω από τα τουριστικά επαγγέλματα και τις ανάγκες της αγοράς και η ενίσχυση των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) που δραστηριοποιούνται στον κλάδο. Με δεδομένο ότι το 2017 ανακηρύχθηκε διεθνώς έτος για την ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού και ότι το 2018 χαρακτηρίστηκε ως το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς, προτείνεται η υιοθέτηση πολιτικών που στοχεύουν στην καλλιέργεια επιχειρηματικότητας των νέων, στην ισότητα των φύλων και στην παροχή ευκαιριών στις ΜΜΕ για πρόσβαση στις διεθνείς αγορές.

Για την Ισπανία, ο τουρισμός αποτελεί τον σημαντικότερο τομέα όλης της οικονομίας της, με την επίπτωσή του να συνεχίζει να αυξάνεται τα τελευταία έτη. Μάλιστα αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα κατά τη διάρκεια της ισπανικής οικονομικής κρίσης, καθώς ο κλάδος όχι μόνο δεν πλήγηκε αλλά συνέχισε να προσφέρει θέσεις εργασίας και κέρδη στην Ισπανία. Η πρόκληση για την αγορά, εξαιτίας και του ισχυρού ανταγωνισμού από τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες, είναι να εντοπίσει νέες μεθόδους για να βελτιώσει τις επιδόσεις του κλάδου περαιτέρω, με δεδομένη την ωριμότητά του. Το ισπανικό δίκτυο χερσαίων μεταφορών θεωρείται μεταξύ των πιο εξελιγμένων και τοποθετείται στην 4η θέση μεταξύ των 140 χωρών (Έκθεση Ταξιδιωτικής και Τουριστικής Ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ). Η χώρα συνεχίζει και εκσυγχρονίζει τα δίκτυά της ενώ παράλληλα κάνει και τις απαραίτητες συντηρήσεις προκειμένου να συνεχίζει να παρέχει τις καλύτερες δυνατών υπηρεσίες. Παρόλα αυτά, με βάση τον δείκτη επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η Ισπανία κατατάσσεται σε αρκετά χαμηλή θέση, ήτοι την 64^η. Επομένως, θα πρέπει να βελτιώσει περαιτέρω τις συνθήκες της επιχειρηματικής δραστηριότητας, προκειμένου να συνεχίσει να είναι η ανταγωνιστικότερη χώρα στον τουρισμό. Επιπρόσθετα, περιθώρια βελτίωσης παρουσιάζει το επιχειρηματικό περιβάλλον και η διαδικασία χορήγησης αδειών για κατασκευές, όπως και η διεθνής εξωστρέφεια του κλάδου.

Συγκριτικά με την Ισπανία που κατέκτησε την 1η θέση ως η κορυφαία τουριστικά χώρα στον κόσμο στην εν λόγω έκθεση, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 25η θέση μεταξύ των 140 χωρών του δείγματος, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του 2019. Προκειμένου όμως να βελτιώσει όχι μόνο τις αφίξεις αλλά και τα έσοδά της, σύμφωνα με την έκθεση, θα μπορούσε να επικεντρωθεί στη δημιουργία ενός πιο φιλικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, με ελαφρύτερη φορολογία και μεγαλύτερη ευελιξία του νομοθετικού συστήματος. Κλειδί για την προσέλκυση τουριστών αποτελούν επιπλέον οι νέες τεχνολογίες, ενώ ως θετική αξιολογείται η διευκόλυνση της διαδικασίας έκδοσης θεώρησης.

Επιπλέον, η Ισπανία ενισχύει τη δυναμικότητα του τουριστικού της τομέα, επενδύοντας στον θεματικό τουρισμό (οινοτουρισμός, ιατρικός, αγροτικός κλπ), μέσω στοχευμένων διαφημιστικών εκστρατειών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η Ισπανία διαθέτει 27 διαδρομές Οίνου σε όλη την έκτασή της. Το παράδειγμα της Ισπανίας θα μπορούσε να ακολουθήσει η Ελλάδα, ούτως ώστε να ενισχύσει τον τουρισμό της. Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο Γιώργο Μακρή «Η Ελλάδα είναι έτσι κι αλλιώς ένας από τους πολύ σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς του κόσμου, οπότε κάθε μορφή θεματικού τουρισμού που προσφέρεται και ενδείκνυται για τη χώρα μας, με τη σωστή αντιμετώπιση, έχει κάθε προδιαγραφή να πετύχει. Μιλώντας για τουρισμό σχετικό με το αμπέλι και το κρασί, που στην Ελλάδα έχουν τόσο μακρά ιστορία και παράδοση, λαμπρό παρόν και όπως φαίνεται και ανάλογο μέλλον, το συμπέρασμα βγαίνει από μόνο του».

Σημειώνεται ότι, η Ισπανία αποτελεί δημοφιλή τουριστικό προορισμό, δεδομένου ότι αποτελεί χώρα με φθηνότερους προορισμούς, αναλογικά με εκείνους της Ελλάδος, παρά το γεγονός ότι το μέσο κόστος ζωής της Ισπανίας είναι υψηλότερο. Ειδικότερα, ανάμεσα σε 140 χώρες του δείγματος για το 2019, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 111^η θέση, ενώ η Ισπανία την 101^η θέση στην κατάταξη των χωρών, με βάση την ανταγωνιστικότητα των τιμών. Επιπλέον, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, ο αριθμός των τουριστών που επισκέπτονται την Ισπανία ξεπερνάει κατά πολύ εκείνο της Ελλάδας ενώ προσπαθούν να κάνουν στροφή προς τους τουρίστες υψηλής εισοδηματικής κλίμακας, όπως είναι οι Αμερικανοί. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η Ισπανία αποτελεί κράτος που διαθέτει ένα πολύ εξελιγμένο σύστημα υποδομών και μεταφορών (λιμάνια, αεροδρόμια, οδικό δίκτυο), εν αντιθέσει με εκείνο της Ελλάδος.

Τέλος, από τη μελέτη του τουριστικού κλάδου στην Ισπανία προκύπτει το ενδιαφέρον της ισπανικής πλευράς να επενδύσει στον τουρισμό παγκοσμίως, όπου υπάρχουν επωφελείς συνθήκες. Μεταξύ των χωρών που προσφέρονται για επενδύσεις βρίσκεται η Ελλάδα, καθώς οι ευκαιρίες στο κλάδο πληθαίνουν τα τελευταία χρόνια και, ιδίως, όσον αφορά τις ξενοδοχειακές υποδομές και κατασκευές, για τις οποίες η ισπανική πλευρά δείχνει σημαντικό ενδιαφέρον. Ακόμη, η Ελλάδα και η Ισπανία έχουν συνεργασθεί επιτυχώς σε προγράμματα διδυμοποίησης (twinning projects) στον τουρισμό σε τρίτες χώρες, ενώ πολύτιμη θεωρείται και η συνεργασία υπό μορφή ανταλλαγής τεχνογνωσίας.

Η. ΠΗΓΕΣ-ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Η.1 Πηγές

Instituto Nacional de Estadística: <https://www.ine.es>

Aena: <http://www.aena.es>

Turespaña: <https://www.tourspain.es>

Exceltur: <https://www.exceltur.org>

Fitur: <https://www.ifema.es/fitur>

CincoDías: <https://cincodias.elpais.com>

El País: <https://elpais.com>

El Economista: <https://www.eleconomista.es>

Europa Press: <https://www.europapress.es>

Confederación Española de Agencias de Viajes: <http://www.ceav.info>

Hosteltur: <https://www.hosteltur.com>

Ministerio de Industria, Comercio y Turismo: <https://www.mincotur.gob.es>

World Economic Forum - The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019

Η.2 Χρήσιμες Διευθύνσεις

Ισπανική Συνομοσπονδία Τουριστικών Πρακτορείων (CEAV)

<http://www.ceav.info>

Δημόσια Εταιρία Διαχείρισης Αεροδρομίων (AENA)

<http://www.aena.es>

Υπουργείο Βιομηχανίας, Εμπορίου και Τουρισμού

<https://www.mincotur.gob.es>

Γενική Γραμματεία Τουρισμού

<https://turismo.gob.es/en-s/Paginas/Index.aspx>

Δημόσιος Οργανισμός Προώθησης Τουρισμού (Turespaña)

<https://www.tourspain.es>

Ισπανική Συνομοσπονδία Επιχειρηματικών Οργανισμών (CEOE)

<https://www.ceoe.es>

Συμβούλιο Τουρισμού, Πολιτισμού και Αθλητισμού:

Πρόεδρος: Marta Blanco Quesada

Γραμματέας: Óscar Bocos

Γενική Γραμματεία για τη Διεθνή Ισπανία (Υπουργείο Εξωτερικών Υποθέσεων,
Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συνεργασίας)

<http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/PoliticaExteriorCooperacion/MarcaEsp/Paginas/Inicio.aspx>

Δημόσιος Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών και Επενδύσεων (ICEX)

<https://www.icex.es>

Μη-Κερδοσκοπική Ένωση Επιχειρήσεων Τουρισμού Ισπανίας (Exceltur)

<https://www.exceltur.org>

Άλια Ν. Παπαναστασίου

Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

Επικεφαλής Γραφείου ΟΕΥ Μαδρίτης